



Skattereduktion för fackförenings- avgifter

(prop. 2001/02:36)

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2001/02:36 Skattereduktion för fackföreningsavgifter samt de följdmotioner (m, kd, c, fp) som väckts med anledning av propositionen. Enligt förslaget införs fr.o.m. 2003 års taxering en skattelättnad för medlemsavgiften till en arbetstagarorganisation i form av en skattereduktion med 25 % av den sammanlagda avgiften. Enligt förslaget skall vidare den nuvarande avdragsrätten för avgiften till en arbetslöshetskassa avskaffas och ersättas av en skattereduktion med 40 % av den sammanlagda avgift som betalas under året. Slutligen föreslås en kontrolluppgiftsskyldighet för arbetstagarorganisationer och arbetslöshetskassor. Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionerna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen	5
Arbetslöshetsförsäkringens finansiering m.m.....	8
Lagförslagen	9
Reservationer.....	10
1. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – m.....	10
2. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – kd.....	11
3. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – c.....	11
4. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – fp.....	12
Särskilda yttranden.....	14
Arbetslöshetsförsäkringens finansiering m.m. (punkt 2) – m.....	14
Arbetslöshetsförsäkringens finansiering m.m. (punkt 2) – kd.....	14
Bilagor	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	16
Propositionen.....	16
Följdmotioner	16
2. Regeringens lagförslag	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen

Riksdagen godtar proposition 2001/02:36 i denna del och avslår motionerna 2001/02:Sk11, 2001/02:Sk12, 2001/02:Sk13 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Sk14 och 2001/02:Sk15 yrkandena 1 och 4.

Reservation 1 (m) - delvis

Reservation 2 (kd) - delvis

Reservation 3 (c) - delvis

Reservation 4 (fp) - delvis

2. Arbetslöshetsförsäkringens finansiering m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:Sk13 yrkande 1, 2001/02:Sk15 yrkandena 2 och 3.

3. Lagförslagen

Riksdagen antar de i *bilaga 2* till betänkandet återgivna förslagen till

1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
3. lag om ändring i lagen (1997:324) om begränsning av skatt.

Därmed bifaller utskottet delvis proposition 2001/02:36 i denna del.

Reservation 1 (m) - delvis

Reservation 2 (kd) - delvis

Reservation 3 (c) - delvis

Reservation 4 (fp) - delvis

Stockholm den 27 november 2001

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Carl Fredrik Graf (m), Lisbeth Staaf-Igelström (s), Per Rosengren (v), Kenneth Lantz (kd), Carl Erik Hedlund (m), Per Erik Granström (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Ulla Wester (s), Marie Engström (v), Sven Brus (kd), Catharina Hagen (m), Gudrun Lindvall (mp), Rolf Kenneryd (c), Lennart Kollmats (fp), Per-Olof Svensson (s) och Lennart Axelsson (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I ärendet behandlar utskottet regeringens proposition 2001/02:36 Skattereduktion för fackföreningsavgifter och fem motioner som väckts med anledning av propositionen. En förteckning över behandlade förslag återfinns i *bilaga 1* och regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en skattelättnad för medlemsavgiften till en arbetstagarorganisation. Skattelättnaden föreslås få formen av en skattereduktion och uppgår till 25 procent av den sammanlagda avgift som en medlem under året har betalat till arbetstagarorganisationen.

I propositionen föreslås dessutom en skattereduktion för avgiften till en arbetslöshetskassa. Denna reduktion ges med 40 procent av den sammanlagda avgift som under året har betalats till arbetslöshetskassan. Samtidigt avskaffas den nuvarande avdragsrätten för dessa slags avgifter.

De föreslagna skattereduktionerna omfattar även avgifter till motsvarande utländska organisationer.

Slutligen föreslås en kontrolluppgiftsskyldighet för arbetstagarorganisationer och arbetslöshetskassor i fråga om de avgifter som en medlem har betalat under året.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2002.

Utskottets överväganden

Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godtar regeringens förslag om skattereduktion för fackföreningsavgift och avgift till arbetslöshetskassa samt förslaget om kontrolluppgiftsskyldighet för arbetstagarorganisationer och arbetslöshetskassor. Riksdagen avslår motionerna Sk11, Sk12, Sk13 yrkandena 2 och 3, Sk14 och Sk15 yrkandena 1 och 4 med förslag om avslag på propositionen.

Jämför reservationerna 1 (m), 2 (kd), 3 (c) och 4 (fp).

Propositionen

Både arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer har viktiga samhällsfunktioner och inte minst det samarbetssystem som vuxit fram på arbetsmarknaden har visat sig värdefullt. I dag bedrivs fackligt arbete på hela arbetsmarknaden. Organisationsgraden på såväl arbetstagar- som arbetsgivarsidan är mycket hög. Det fackliga arbetet är accepterat på alla nivåer i samhället. En rad samhällsuppgifter har också lagts på de fackliga organisationerna. Fackföreningsrörelsens uppgifter har under åren avsevärt vidgats. De spänner över ett vitt spektrum från förhandlingar om löner och anställningsvillkor till arbetarskydd, yrkesutbildning och medbestämmande i företagen. Detta har medfört att de fackliga organisationernas kostnader ökat, vilket i sin tur lett till höjda medlemsavgifter. Den lagstiftning och de kollektivavtal som i dag reglerar förhållandena på arbetsmarknaden har snarast ökat betydelsen för arbetstagare av att tillhöra en organisation som i olika sammanhang tar till vara deras rätt. Principen om en likställdhet i den skattemässiga behandlingen av avgifter till fackföreningar och arbetsgivarorganisationer har därmed också kommit att öka i vikt under senare år.

Kritiken mot det nuvarande regelsystemet har främst gällt det förhållandet att organisationer och förbund på arbetsgivarsidan efter hand har fört över den övervägande delen av sin verksamhet till särskilt bildade servicebolag och på det sättet gjort det möjligt för medlemsföretagen att dra av serviceavgifterna som driftskostnader i den bedrivna rörelsen. Kritiken har också gällt det faktum att mervärdesskattebestämmelsernas utformning medför att arbetsgivarsidan i realiteten har fördelar jämfört med arbetstagersidan. Den övervägande delen organisationer och förbund på arbetsgivarsidan har bildat ett eller flera servicebolag som är knutna till verksamheten. Till servicebolagen har förts över merparten av de arbetsuppgifter och frågor som tidigare sköttes av organisationen själv. Huvuddelen av den totala avgift som tas ut förs över till

servicebolagen, ibland upp till 95 % av avgiften. Denna del utgör därmed en avdragsgill utgift i rörelsen, medan återstoden av avgiften utgörs av icke avdragsgilla föreningsutgifter. Arbetsgivarens ”fackliga” utgifter kan därmed sägas i princip finansieras med obeskattade medel.

Rättviseskäl talar för att en skattesubvention införs för de medlemsavgifter som enskilda medlemmar betalar till sina arbetstagarorganisationer och som ger en faktisk skattemässig behandling som motsvarar den som gäller avgifterna på arbetsgivarsidan. Det föreslås ske genom en skattereduktion motsvarande 25 % av den sammanlagda avgift som en medlem under året har betalat till en arbetstagarorganisation.

Intentionerna har tidigare varit att avgiften till arbetslöshetskassan skulle vara avdragsgill, eftersom detta uppmuntrade den enskilde att skaffa sig ett försäkringsskydd mot följderna av arbetslöshet. Efterhand har förutsättningarna för avdragsrätten successivt försämrats för att numera omfatta endast ett begränsat antal skattskyldiga, nämligen de som utöver medlemsavgiften har andra avdragsgilla övriga kostnader som uppgår till minst 1 000 kr. Det är ett samhälleligt intresse att underlätta för den enskilde att ansluta sig till en arbetslöshetskassa. Avdragsbegränsningen för övriga kostnader i inkomstslaget tjänst innebär en olikformighet vid beskattningen av arbetstagsidans i förhållande till vad som gäller vid beskattningen av arbetsgivare. I inkomstslaget näringsverksamhet finns inte motsvarande avdragsbegränsning.

Regeringen anser att värdet av en avdragsrätt för avgiften till arbetslöshetskassan bör återställas. Det bör av både rättvis- och hanteringsmässiga skäl ske genom att den nuvarande begränsade avdragsrätten ersätts med en skattereduktion på 40 % av de under året inbetalade avgifterna. Den sammanlagda fackföreningsavgiften skall uppgå till minst 400 kr för att skattereduktion skall ges för avgiften. Skattereduktionen bör omfatta avgifter till sådana organisationer som enligt medbestämmandelagen är att anse som arbetstagarorganisationer. Förslaget omfattar även avgift till företagarkassor. Skattereduktionen bör omfatta även motsvarande utländska avgifter.

Hantering av en skattereduktion för fackföreningsavgiften förutsätter att kontrolluppgifter över de medlemsavgifter som har betalats under året lämnas av arbetstagarorganisationerna. En sådan skyldighet motiveras främst av att de aviserade uppgifterna ligger till grund för förtryckning av deklara-tionsblanketterna. Uppgifterna skulle annars behöva lämnas av den skattskyldige såsom tilläggsuppgifter på deklara-tionsblanketten, med ett ökat hanterings- och kontrollbehov som följd. Mot den bakgrunden bör en kontrolluppgifts-skyldighet införas för arbetstagarorganisationer och arbetslöshetskassor i fråga om de avgifter medlemmarna har betalat under året.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2002 och tillämpas första gången vid 2003 års taxering.

Motioner

I motion Sk11 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m) yrkas avslag på propositionen. Motionärerna avvisar förslaget om skattereduktion för fackföreningsavgifter

bl.a. därför att det bara gynnar arbetstagare som väljer att företrädas av en fackförening medan andra löntagare diskrimineras. Motionärerna framhåller också att företag och enskilda individer inte kan jämföras i skattehänseende eftersom beskattningen är fundamentalt olika. Om regeringens synsätt skulle tillämpas på andra områden skulle konsekvenserna bli svåra att överblicka. Motionärerna avvisar förslaget om skattereduktion för avgiften till en arbetslöshetskassa med hänvisning till att Moderata samlingspartiet under den allmänna motionstiden föreslagit att den enskilde skall stå för en större del av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen än i dag och att avgiften i skattehänseende skall vara fullt avdragsgill mot inkomsten.

I *motion Sk13 yrkandena 2 och 3 av Sven Brus m.fl. (kd)* yrkas avslag på förslag om skattereduktion för avgiften till fackförening respektive avgiften till en arbetslöshetskassa med hänvisning till Kristdemokraternas förslag om genomgripande förändring av arbetslöshetsförsäkringen.

I *motion Sk14 av Rolf Kenneryd m.fl. (c)* yrkas avslag på propositionen med hänvisning bl.a. till att förslaget bygger på ett svårförståeligt kompensationsstänkande. Regeringen borde enligt motionen i stället angripa problematiken med höga skatter för dem med låga inkomster i stället för att kompensera för olika slags kostnader. Om Centerns förslag till reformering av inkomstbeskattningen genomförs behövs inte den aktuella typen av särlösningar för olika grupper. Enligt motionen är propositionen ämnad att tillmötesgå de fackliga organisationernas krav snarare än de enskilda medlemmarna. Motionärerna framhåller därvid vissa integritetsaspekter och konsekvenserna av att den föreslagna skattereduktionens storlek inte har begränsats.

I *motion Sk15 yrkandena 1 och 4 av Lennart Kollmats och Karin Pilsäter (fp)* yrkas avslag på förslaget om skattereduktion för fackföreningsavgift respektive avgift till arbetslöshetskassa. Propositionen bygger enligt motionärerna på en missvisande argumentering eftersom inkomstlagen tjänst respektive näringsverksamhet i beskattningshänseende är väsentligt olika. Utgiften för medlemsavgiften till en fackförening är inte, framhåller motionärerna, en nödvändig kostnad för tjänstens fullgörande och bör inte föranleda skattereduktion. Förslaget är också orättvist så till vida att en löntagare som inte är fackligt ansluten själv får bära sina kostnader, t.ex. för arbetsrättslig rådgivning. Regeringen har, enligt motionen, inte anfört några rimliga skäl för att omvandla avgiften till en arbetslöshetskassa till en skattereduktion. Utbetalda ersättningar vid bl.a. arbetslöshet är skattepliktiga och följaktligen bör inbetalda premier vara avdragsgilla. Vad nu anförts vill motionärerna att riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I *motion Sk12 av Margareta Cederfelt (m)* slutligen anförs att propositionen omotiverat särbehandlar medlemskap i vissa intresseföreningar. Enligt motionen bidrar förslaget heller inte till skattesystemets transparens och överblickbarhet. I motionen föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att skattereduktion inte skall utgå för fackföreningsavgift.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delade i sitt yttrande (2001/02:SkU1y) till finansutskottet regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2002 att en skattereduktion motsvarande 25 % av fackföreningsavgiften borde införas i syfte att likställa villkoren för medlemskap i en arbetsgivarorganisation respektive en arbetstagarorganisation och att bl.a. rättviseskäl talade för att avgiften till en arbetslöshetskassa omvandlas till en skattereduktion på 40 % av avgiftens belopp. Finansutskottet (2001/02:FiU1) gjorde samma bedömning och riksdagen har nyligen beslutat i enlighet med utskottets förslag. I detta sammanhang avvisade riksdagen de förslag från de borgerliga oppositionspartierna om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen och reformerad inkomstskatt som de refererar till i sina motioner i detta betänkande. Dessa förslag är alltså inte längre aktuella.

Utskottet vidhåller alljämt den tidigare ståndpunkten och har i övrigt inget att erinra mot förslagets utformning eller regeringens överväganden i frågan. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker samtliga berörda motioner.

Arbetslöshetsförsäkringens finansiering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner med förslag bl.a. rörande arbetslöshetsförsäkringens utformning och finansiering.

Motioner

I *motion Sk13 yrkande 1 av Sven Brus m.fl. (kd)* föreslås ett tillkännagivande till regeringen om vad som anförs i motionen om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Enligt Kristdemokraterna bör arbetslöshetsförsäkringen omfatta alla förvärsarbetande. Egenfinansieringen föreslås öka till en tredjedel av försäkringens kostnader samtidigt som den enskilde kompenseras genom sänkningar av inkomstskatten. Det är enligt motionen fråga om höjt grundavdrag, införande av ett förvärsavdrag och en skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare samt slopad värnskatt. Utgifter för medlemsavgifter till föreningar är enligt motionen inte nödvändiga för inkomsternas förvärvande och bör följaktligen inte kunna dras av och bör heller inte föranleda skattereduktion.

I *motion Sk15 av Lennart Kollmats och Karin Pilsäter (fp)* föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att i avvägningen mellan skattereduktion för fackföreningsavgifter och avdragsrätt för gåvor till internationell biståndsverksamhet bör det senare prioriteras (*yrkande 2*). Motionärerna önskar vidare ett tillkännagivande om principerna för en ny arbetslöshetsförsäkring (*yrkande 3*). Folkpartiet har enligt motionen i olika sammanhang, bl.a. i motion 2001/02:Fi294, förordat att bl.a. arbetslöshetsförsäkringen skall bli

mer försäkringslik och därmed kunna frigöras från statsbudgeten. Förslaget innebär att den enskilde skall betala avgifter till försäkringen motsvarande drygt en tredjedel av kostnaden. Den högre kostnaden skall vara avdragsgill och kombineras med sänkta inkomstskatter.

Utskottets ställningstagande

Oppositionens förslag rörande arbetslöshetsförsäkringens utformning och finansiering har nyligen avvisats av riksdagen (bet. 2001/02:FiU1 och 2001/02:AU1y). Utskottet ser ingen anledning att nu närmare kommentera motionsförslagen utan frågan får på nytt tas upp i en kommande budgetberedning eller i annat lämpligt sammanhang i arbetsmarknadsutskottet.

Förslaget i motion Sk15 om att avdragsrätt för gåvor till internationell biståndsverksamhet skall prioriteras i stället för skattereduktion för fackföreningsavgifter är enligt utskottets mening något apart i detta sammanhang. Prioriteringar av det slag motionärerna gör hör i första hand hemma i samband med budgetberedningen. Från beskattningsmässiga utgångspunkter anser utskottet att avdragsrätt inte skall kunna komma i fråga vid gåvor.

Utskottet avstyrker med det anförda de aktuella motionerna.

Lagförslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar propositionens lagförslag. Propositionens lagförslag 2.2, Förslag till lag om ändring i lagen (2001:000) om självdeklarationer och kontrolluppgifter, överförs för lagteknisk samordning med lagförslag 2.1 i proposition 2001/02:25 som behandlas i betänkande 2001/02:SKU10.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inget att erinra mot lagförslagen och tillstyrker propositionen även i denna del.

I proposition 2001/02:25 föreslår regeringen införandet av en ny lag om självdeklarationer och kontrolluppgifter (lagförslag 2.1). Det i proposition 2001/02:36 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (2001:000) om självdeklarationer och kontrolluppgifter (lagförslag 2.2) tar utskottet upp i betänkande 2001/02:SKU10 för lagteknisk samordning med det nämnda lagförslaget i proposition 2001/02:25.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – m

av Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Catharina Hagen (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 och punkt 3 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:36 i denna del. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk11 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Sk12, 2001/02:Sk13 yrkandena 2 och 3, 2001/02:Sk14 och 2001/02:Sk15 yrkandena 1 och 4.
3. Riksdagen avslår de i propositionen framlagda förslagen till
 1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
 3. lag om ändring i lagen (1997:324) om begränsning av skatt.

Ställningstagande

Moderata samlingspartiet anser att propositionen skall avslås eftersom förslaget diskriminerar vissa löntagare. Att betala någon för att företräda en vid t.ex. löneförhandlingar har hittills inte ansetts vara en avdragsgill kostnad för inkomstens förvärvande. Detta förhållande vill regeringen ändra på för vissa personer, nämligen dem som är med i en fackförening. För personer som väljer företrädare utanför en fackförening, t.ex. en fristående jurist, skall kostnaden inte vara avdragsgill. Därför innebär förslaget om skattereduktion för fackföreningsavgifter att vissa arbetstagare som väljer att företrädas av en fackförening gynnas medan andra löntagare diskrimineras. Över huvud taget rör beskattningen av företag och enskilda individer två olika inkomstslag som är fundamentalt olika. Om regeringens synsätt skulle tillämpas på andra områden skulle konsekvenserna bli svåra att överblicka. Vi avvisar också förslaget om skattereduktion för avgiften till en arbetslöshetskassa eftersom Moderata samlingspartiet under den allmänna motionstiden föreslagit att den enskilde skall stå för en större del av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen än i dag och att avgiften i skattehänseende skall vara fullt avdragsgill mot inkomsten.

2. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – kd

av Kenneth Lantz (kd) och Sven Brus (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 och punkt 3 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:36 i denna del. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk13 yrkandena 2 och 3 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Sk11, 2001/02:Sk12, 2001/02:Sk14 och 2001/02:Sk15 yrkandena 1 och 4.
3. Riksdagen avslår de i propositionen framlagda förslagen till
 1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
 3. lag om ändring i lagen (1997:324) om begränsning av skatt.

Ställningstagande

Kristdemokraterna anser att propositionen skall avslås. Enligt vår mening skall medlemsavgifter i föreningar inte kunna dras av eller ge skattereduktion vid inkomstbeskattningen. Det är inte kostnader som är nödvändiga för inkomsternas förvärvande. Propositionen stämmer heller inte överens med Kristdemokraternas syn på hur arbetslöshetsförsäkringen skall vara utformad och finansierad, och vi utvecklar vårt förslag på området i ett särskilt yttrande till betänkandet.

3. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – c

av Rolf Kenneryd (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 och punkt 3 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:36 i denna del. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk14 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Sk11, 2001/02:Sk12, 2001/02:Sk13 yrkandena 2 och 3 och 2001/02:Sk15 yrkandena 1 och 4.
3. Riksdagen avslår de i propositionen framlagda förslagen till
 1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
 3. lag om ändring i lagen (1997:324) om begränsning av skatt.

Ställningstagande

Centerpartiet yrkar att propositionen avslås. Förslaget bygger på ett svårförståeligt kompensationsstänkande. Regeringen borde i stället angripa problematiken med höga skatter för dem med låga inkomster i stället för att kompensera för olika slags kostnader. Den föreslagna skattereduktionen för

fackföreningsavgifter gör ett redan komplicerat skattesystem än mer invecklat och svårt att överblicka. Vi delar därvidlag Riksskatteverkets kritik mot förslaget. Centerns budgetalternativ innebär en reformering av inkomstbeskattningen och leder till, förutom en rättvisare fördelningsprofil, att den aktuella typen av särlösningar som regeringen tvingas till för olika grupper inte behövs. Propositionen är enligt vår mening ämnad att tillmötesgå de fackliga organisationernas krav snarare än de enskilda medlemmarnas. Förslaget förutsätter att arbetstagarorganisationerna lämnar en kontrolluppgift över de medlemsavgifter som har betalats under året. När en myndighet på detta sätt begär in och registrerar uppgifter om enskilda individers tillhörighet till en facklig organisation strider det mot den föreningsfrihet som slås fast i regeringsformen. Skattereduktionens storlek har heller inte begränsats, trots att storleken på fackföreningsavgiften varierar starkt mellan förbunden. Detta kan på sikt leda till att de fackliga organisationerna höjer medlemsavgiften och att kostnader som utgörs av personliga levnadskostnader tas ut inom ramen för medlemsavgiften. På sikt kan skattebortfallet för staten bli mycket större än vad som beräknats i den föreliggande propositionen och i regeringens budgetproposition.

4. Skattereduktion för fackföreningsavgifter, fråga om avslag på propositionen (punkt 1 och punkt 3) – fp
av Lennart Kollmats (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 och punkt 3 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen avslår proposition 2001/02:36 i denna del och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs nedan om avdragsrätt för avgift till arbetslöshetskassa. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:Sk15 yrkandena 1 och 4 och bifaller delvis motionerna 2001/02:Sk11, 2001/02:Sk12, 2001/02:Sk13 yrkandena 2 och 3 och 2001/02:Sk14.
3. Riksdagen avslår de i propositionen framlagda förslagen till
 1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
 3. lag om ändring i lagen (1997:324) om begränsning av skatt.

Ställningstagande

Folkpartiet liberalerna anser att propositionen skall avslås. Propositionen bygger enligt vår mening på en missvisande argumentering om skillnader mellan medlemsavgifter till fackförening respektive arbetsgivarförening eftersom inkomstslagen tjänst respektive näringsverksamhet i beskattningshänseende är väsentligt olika. I inkomstslaget näringsverksamhet får avdrag göras för alla kostnader i verksamheten. Företagens serviceavgifter är sådana kostnader. I inkomstslaget tjänst, däremot, är inte alla kostnader som är nödvändiga för inkomstens förvärvande avdragsgilla. Medlemsavgiften till en fack-

förening är inte en kostnad som är nödvändig för tjänstens fullgörande. Kostnaden för barn tillsyn, däremot, är nödvändig för att arbetet skall kunna utföras, men får trots det inte dras av.

Förslaget är också orättvist såtillvida att en löntagare som inte är fackligt ansluten själv får bära sina kostnader, t.ex. för arbetsrättslig rådgivning. En rad av de verksamheter som regeringen påstår öka kostnaderna för fackföreningarna är verksamheter som de fackliga representanterna får utföra på av arbetsgivaren betald arbetstid.

Regeringen har inte anfört några rimliga skäl för att omvandla avdragsrätten för avgiften till en arbetslöshetskassa till en skattereduktion. I dagsläget är denna avdragsrätt kraftigt inskränkt. Utbetalda ersättningar vid bl.a. arbetslöshet är skattepliktiga, och följaktligen bör enligt vår mening inbetalda premier vara avdragsgilla fullt ut. Vad nu anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Arbetslöshetsförsäkringens finansiering m.m. (punkt 2) – m

av Carl Fredrik Graf (m), Carl Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m) och Catharina Hagen (m).

Arbetslöshetsförsäkringen finansieras i dag till drygt 90 % av allmänna medel via skattesystemet. Avgiften hamnar i dag ofta under avdragsgränsen på 1 000 kr. Moderata samlingspartiet har i sitt budgetalternativ under den allmänna motionstiden föreslagit att arbetslöshetsförsäkringen görs allmän och obligatorisk och att de stora statliga subventionerna minskas. Vår utgångspunkt är att den enskilde försäkringstagaren skall stå för en större del av kostnaden än i dag. Vi föreslår samtidigt sänkta inkomstskatter som mer än väl kompenserar den enskilde för höjda avgifter. Avgiften skall i skattehänseende jämföras med pensionsavgiften och vara fullt avdragsgill mot inkomsten. Vi anser att det är viktigt att behålla principen att obligatoriska avgifter skall vara avdragsgilla mot inkomst, vilket innebär att alla får dra av hela avgiften till a-kassan.

Arbetslöshetsförsäkringens finansiering m.m. (punkt 2) – kd

av Kenneth Lantz (kd) och Sven Brus (kd).

Kristdemokraternas budgetalternativ innebär en genomgripande reformering av arbetslöshetsförsäkringen. Alltfler kommer till insikt om att dålig lönebildning är ett av de största hindren för minskad arbetslöshet. Bristerna i lönebildningen har under decennier kompenserats genom upprepade devalveringar och är en viktig förklaring till att Sverige halkat efter i välfärdsutvecklingen i förhållande till andra industriländer. Regeringen har inte genomfört några strukturella åtgärder för att åstadkomma ett trendbrott. En viktig åtgärd är att öka egenfinansieringen i arbetslöshetsförsäkringen. Tanken är att arbetslöshetens utveckling skall återspeglas i löntagarnas avgifter för försäkringen. En dåligt fungerande lönebildning som leder till ökad arbetslöshet skall höja avgiften medan det omvända förhållandet skall leda till att avgiften sjunker. Kristdemokraterna föreslår en arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla förvärsarbetande och där egenfinansieringen ökar till en tredjedel av försäkringens kostnader. Vi föreslår att den enskilde kompenseras genom sänkningar av inkomstskatten i form av höjt grundavdrag, införande av ett förvärsavdrag och en skattereduktion för låg- och medelinkomsttagare samt slopad värmskatt. Detta motsvarar gott och väl en skattereduktion enligt

regeringens modell. Våra skattesänkningar tillfaller dessutom alla arbetstagare och inte bara dem som är medlemmar i en arbetslöshetskassa.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Finansdepartementet) föreslår i proposition 2001/02:36 att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
2. (lagförslaget överförs till bet. 2001/02:SkU10),
3. lag om ändring i lagen (1997:324) om begränsning av skatt.

Följdmotioner

2001/02:Sk11 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m):

Riksdagen beslutar avslå proposition 2001/02:36.

2001/02:Sk12 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ingen skattereduktion skall utgå för fackföreningsavgift.

2001/02:Sk13 av Sven Brus m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om en skattereduktion för avgift till fackförening.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag om en skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa.

2001/02:Sk14 av Rolf Kenneryd m.fl. (c):

Riksdagen avslår propositionen.

2001/02:Sk15 av Lennart Kollmats och Karin Pilsäter (fp):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om skattereduktion för fackföreningsavgift.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att i avvägningen mellan skattereduktion för fackföreningsavgifter och avdragsrätt för gåvor till internationell biståndsverksamhet bör det senare prioriteras.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om principerna för en ny arbetslöshetsförsäkring.

4. Riksdagen avslår regeringens förslag om skattereduktion för avgift till arbetslöshetskassa och tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om avdragsrätt för avgift till arbetslöshetskassa.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

